

وزارت راه باید پاسخگوی انفجار باشد

دلیل انفجار در محوطه شرکت بندری سینا اعلام نشد. به گزارش ایلنا، حسین دهقان، رئیس بنیاد مستضعفان درباره انفجار در بندر شهید رجایی در محوطه شرکت توسعه خدمات دریایی و بندری سینا، زیرمجموعه بنیاد مستضعفان، گفت: در این باره بعداً حرف خواهیم زد و وزارت راه و شهرسازی در این باره باید پاسخگو باشد. روز گذشته جعفری، مدیرعامل شرکت توسعه خدمات دریایی و بندری سینا به‌عنوان شرکتی که انفجار مهیب در محوطه اختصاصی این شرکت رخ داده بود به ایلنا گفته بود این سانحه در پی اظهار خلاف محموله‌های وارداتی رخ داده و محموله‌های «بسیار خطرناک» منفجر شده بندر شهید رجایی تحت عنوان «کالای معمولی» وارد و دپو شده بود. متأسفانه این اظهار خلاف، با در معرض خطر قرار دادن تمامی محدوده از کشتی تا انبار در بندر، موجب بروز این سانحه شد و بر همین اساس شرکت توسعه خدمات دریایی و بندری سینا، پیگیری‌های قانونی را به‌عمل خواهد آورد.

پرداخت خسارت خودروهای بندر شهید رجایی

پرداخت خسارت به خودروهایی که در انفجار بندر شهید رجایی شهر بیمه نداشتند، در دستور کار قرار گرفت. مجید تقی‌لو، معاون انکابی بیمه مرکزی با بیان اینکه بندر شهید رجایی و بخش‌های مختلف آن بیمه هستند، گفت: برای خودروهایی که در انفجار بندر شهید رجایی آسیب دیدند اما بیمه بدنه ندارند از سایر ظرفیت‌های بیمه‌ای مانند پوشش بیمه مسئولیت ثالث اموال استفاده خواهد شد. وی ادامه داد: در ابتدا باید اعلام خسارت صورت بگیرد و بیمه‌نامه‌ها ارائه شوند تا پوشش بیمه‌ای بارها و کانتینرها احصا و مشخص شود. البته امکان اینکه بخشی از بار توسط بیمه‌گران خارجی بیمه باشد هم وجود دارد؛ هر چند که این موارد محدود هستند. به هر حال احتمال بیمه خارجی برای بارهای وارداتی وجود دارد. تقی‌لو گفت: مقرر شد کلیه خسارت‌های اعلام‌شده مربوط به بیمه بدنه خودرو که تعداد آن تا این لحظه ۲۱۷ پرونده است با سرعت توسط شرکت‌های بیمه، پردازش و پرداخت شود.

صادرات تجهیزات فنی کشاورزی به افغانستان

ایران آمادگی خود را برای صادرات تجهیزات فنی کشاورزی به افغانستان اعلام کرد. غلام‌رضا نوری قرلجه، وزیر جهاد کشاورزی گفت: ایران برای ارتقای همکاری در توسعه بخش کشاورزی افغانستان آمادگی کامل دارد. وی با تأکید بر ضرورت تشکیل کمیسیون مشترک ایران و افغانستان در کابل گفت: توسعه مناسبات و روابط بین دو کشور باید به صورت جدی پیگیری شود؛ لذا اسناد همکاری به‌ویژه در بخش کشاورزی باید در چارچوب کمیسیون مشترک، تنظیم و امضا شود. وزیر جهاد کشاورزی ادامه داد: تشکیل کمیسیون مشترک و تدوین و امضاء تفاهیم‌نامه‌هایی تواننده توسعه همکاری مشترک کمک کند. یادآور می‌شود نظر به اهمیت همکاری‌های کشاورزی در روابط دوجانبه و سهم چشمگیر محصولات کشاورزی و غذایی در حجم کل صادرات به آن کشور، مسئولیت کمیسیون همکاری‌های مشترک اقتصادی بین جمهوری اسلامی ایران و افغانستان به وزارت جهاد کشاورزی واگذار شده است.

اقتصاد

ECONOMY

انفجاری اسکله نیروت پس از انفجار سال ۱۴۰۳/عکس: AP

ویسیران‌کننده‌ها

بازخوانی تاریخی مهم‌ترین فجایع رخ داده در بنادر دنیا

جهان اقتصاد

فاطمه لطفی

مترجم و روزنامه‌نگار

در لحظه تنظیم این گزارش تعداد کشته‌شدگان فاجعه انفجار در بندر شهید رجایی به ۷۰ نفر رسید. آتش‌سوزی در این بندر تا حدی کنترل شده اما مسئولان اعلام کردند احتمالاً تا ۱۵ روز آینده باید فرایند اطفای حریق ادامه یابد. سخنگوی سازمان مدیریت بحران کشور هم اعلام کرده است که «بندر شهید رجایی حدود دو هزار و ۴۰۰ هکتار وسعت دارد و ۱۴ هکتار محل دپوی کانتینرها و از این وسعت تنها یک هکتار دچار حریق شده است، بقیه زیرساخت‌های بندر سالم است و فعالیت بندر به جز ساعات اول ادامه دارد.» تا این لحظه دلیل این انفجار آتش‌سوزی در انبار دپوی مواد شیمیایی اعلام شده است. گزارش‌ها حاکی از این بود که تمام اهالی روستای خونسرخ که نزدیک‌ترین روستا به بندر شهید رجایی است، مجبور به تخلیه شده‌اند؛ آن هم به دلیل اینکه شدت گرمای ناشی از انفجار زیاد بود و احتمال داشت مخازن دیگر داخل محوطه را نیز منفجر کند. اطلاعاتیه کمیته بررسی غلل حادثه آتش‌سوزی در بندر شهید رجایی می‌گوید قصور خلاف‌اظهاری وجود داشته است. بنا بر این گزارش قصور در رعایت اصول ایمنی و پدافند غیرعامل محرز شده است و خلاف‌اظهاری در برخی موارد وجود داشته و دستگاه‌های امنیتی و قضایی با جدیت در پی شناسایی خاطیان هستند. در این گزارش چند مورد از رخ‌دادهای مشابه را بررسی کرده‌ایم که در بنادر مختلف دنیا و دقیقاً به دلیل دپوی نایلمن مواد خطرناک رخ داده است.

▼ **انفجار هالیفاکس**
در دسامبر ۱۹۱۷ در بندر هالیفاکس کانادا، یک کشتی باری فرانسوی به یک کشتی نروژی برخورد کرد. این برخورد یک فاجعه تمام‌عیار بود چون کشتی فرانسوی مملو از مواد منفجره بود. انفجار حاصل از این برخورد کل منطقه ریچموند هالیفاکس را ویران کرد. دست‌کم ۱۷۸۲ نفر در هالیفاکس و دارتموث بر اثر انفجار، آوار و آتش‌سوزی در جان باختند و بیش از هزار نفر هم زخمی شدند. این انفجار بزرگ‌ترین انفجار ساخت دست‌بشر تا آن زمان بود و انرژی معادل ۲/۹ کیلوتن تی‌ان‌تی آزاد کرد.

بر خورد دو کشتی به بیش‌که‌های بنرول ذخیره‌شده روی عرشه کشتی فرانسوی آسیب رساند و باعث نشت بخارات آنها شد، بخارات با جرقه‌های ناشی از برخورد مشتعل شدند و آتش‌سوزی در کشتی به سرعت از کنترل خارج شد. ۲۰ دقیقه بعد، کشتی منفجر شد. تقریباً تمام سازه‌ها در شعاع ۸۰۰ متری از جمله ریچموند، از بین رفتند؛ موج فشاری در دختان را شکست، ریل‌های آهنی را خم کرد، ساختمان‌ها را ویران کرد، موج سونامی حاصل کشتی‌ها را به گل نشاند و قطعات کشتی منفجرشده را تا کیلومترها پراکنده کرد. در آن سوی بندر، در دارتموث نیز خسارات گسترده‌ای به بار آمد. سونامی ناشی از انفجار، جامعه‌ای از میکماک‌های سرخپوست را که نسل‌ها در منطقه تافتز کوو زندگی می‌کردند، به طور کلی از بین برد. تحقیقات اولیه قضایی، شش‌تی فرانسوی را مسئول این فاجعه

دانست، اما تجدیدنظر بعدی مشخص کرد که هر دو کشتی مقصر بوده‌اند. کشتی‌هایی که محموله‌های خطرناک حمل می‌کردند، قبل از جنگ جهانی اول اجازه ورود به بنادر را نداشتند، اما خطرات ناشی از زبردریایی‌های آلمانی که این کشتی‌ها را هدف قرار می‌دادند باعث شد مقامات بندر و نیز ارتش این مقررات را نادیده بگیرند. نتیجه این نادیده گرفتن مقررات، فاجعه‌ای عظیم بود.

ابری از دود سفید تا حداقل ۳۶۰۰ متر بالا رفت. این انفجار تا کیپ برتون ۲۰۷ کیلومتر دورتر و جزیره پرنس ادوارد تا ۱۸۰ کیلومتر دورتر نیز احساس شد. مساحتی بالغ بر ۱/۶ کیلومتر مربع در اثر انفجار کاملاً تخریب شد، و کف بندر برای لحظه‌ای به دلیل حجم آبی که جایجا شده بود، نمایان شد. با برگشت امواج برای پر کردن فضای خالی، سونامی تشکیل شد؛ این سونامی تا ۱۸ متر بالاتر از بالاترین نقطه آب در سمت هالیفاکس بندر بالا رفت. انفجار حاصل تمام ساختمان‌های واقع در شعاع ۲/۶ کیلومتری را ویران کرد و شیشه‌های شکسته حاصل از موج انفجار صدها نفر را که از خانه‌های خود نظاره‌گر آتش‌سوزی بودند کور کرد. آفاق‌ها و چراغ‌های واژگون شده، آتش‌سوزی‌هایی را در سراسر هالیفاکس، به‌ویژه در نورث‌اند، آغاز کرد و تمام بلوک‌های شهر در آتش سوختند و ساکنان در خانه‌هایشان به دام افتادند. کارخانه‌های بزرگ آجر و سنگ در نزدیکی اسکله، و کارخانه پالایش شکر آکادیا، به انبوهی غیرقابل تشخیص از آوار بدل گشت؛ کارخانه پنبه‌نوا اسکوشیا در فاصله ۱/۵ کیلومتری محل انفجار به‌طور کلی نابود شد و محوطه و ایستگاه راه‌آهن ریچموند کاملاً ویران شد. اجساد مربوط به این انفجار تا دو سال بعد از زیر آوار پیدا می‌شدند. خسارت انفجار هالیفاکس ۳۵ میلیون دلار کانادا معادل ۶۹۶ میلیون دلار کانادا در سال ۲۰۱۵، تخمین زده می‌شود. انفجار هالیفاکس از منظر تعداد تلفات، نیروی انفجار، شعاع تخریب، مقدار مواد منفجره و ارزش کل اموال نابودشده یکی از بزرگ‌ترین انفجارهای مصنوعی غیرهسته‌ای بود. تعداد موارد آسیب چشمی به حدی زیاد بود که هالیفاکس را به مرکزی برای مراقبت نابینایان در سطح بین‌الملل تبدیل کرد و فاجعه هالیفاکس الهام‌بخش مجموعه‌ای از اصلاحات بهداشتی، از جمله در زمینه بهداشت عمومی و مراقبت‌های زایمان شد. این رویداد آنچنان برای کل جامعه بازمانده آسیب‌زا بود که مراسم بزرگداشت آن تا ۵۰ سال بعد برگزار نشد و اولین یادبود آن در سال ۱۹۶۷ برپا شد.

▼ پورت شیکاگو

در ۱۷ ژوئیه ۱۹۴۴ انفجار مهیبی بندر شیکاگو را لرزاند؛ این فاجعه مربوط بود به انفجار مهمات کشتی لیبرتی اس اس بریان. مهمات بارگیری‌شده در این کشتی‌باری که برای عملیات در اقیانوس آرام در حرکت بود، منفجر شد و ۳۲۰ ملوان و غیرنظامی را کشت و حداقل ۳۹۰ نفر زخمی به جا گذاشت.

گفته می‌شود دلایل این انفجار، بارگیری و جابجایی نایلمن مهمات بوده است. افسران بارگیری هیچ آموزشی در زمینه بارگیری مهمات نداشتند. در سال ۱۹۴۴، افسران مسئول بارگیری مهمات در بندر شیکاگو باهم رقابت می‌کردند که میزان و سرعت بارگیری را به حداکثر برسانند و البته این بارگیری مهمات با خدمه‌ای به‌طور کلی ناشناس با اصول و روش‌های بارگیری صحیح مهمات انجام می‌شد. بیشتر این سربازان و خدمه، از نیروهای رنگین‌پوست بودند

که به دلیل تبعیض نژادی حاکم بر ارتش ایالات متحده، مجبور بودند چنین کار سختی را بر عهده داشته باشند. از طرفی در بندر شیکاگو هیچ سیستمی برای اطمینان از آشنایی افسران و سربازان با مقررات ایمنی وجود نداشت. گزارش‌هایی از کار غیر ایمن در این بندر وجود داشت اما کسی به آن اهمیت نمی‌داد.

اتحادیه بین‌المللی انبارها و اسکله‌ها (ILWU) در واکنش به این گزارش‌ها، پیشنهاد داد که افراد باتجربه را برای آموزش گردان به کار گیرد. رهبری نیروی دریایی ایالات متحده این پیشنهاد را رد کرد، زیرا از هزینه‌های بالاتر، سرعت کمتر و احتمال خرابکاری از سوی نیروهای غیرنظامی در اسکله‌می‌ترسید.

در این بندر از وینچ‌های موتوری (وسیله‌ای برای بالا بردن و کشیدن اجسام سنگین) استفاده می‌شد. در طول زمان، وینچ‌ها به طور دائم به کار گرفته می‌شدند و در حالی که برای حفظ عملکردشان به تعمیر نیاز داشتند، هیچ‌گاه به فکر کسی خطور نمی‌کرد که این دستگاه‌ها را تعمیر کند.

پیش از رخ‌داد این فاجعه، گزارش‌هایی از گیرکردن این وینچ‌ها وجود داشت اما کسی به این گزارش‌ها اهمیت نمی‌داد. وضعیت نایلمن به حدی وخیم بود که حتی گارد ساحلی به نیروی دریای ارتش ایالات متحده درباره احتمال رخ‌داد فاجعه تذکر داده بود، اما هیچ اصلاحی در امور مربوط به جابه‌جایی مهمات صورت نگرفت.

در روز حادثه، کشتی لیبرتی بدون بار اما با ۵۲۹۲ بشکه سوخت (۸۴۱۳۶۰ لیتر) در بندر بود. هم‌زمان دریاوردان شروع به بارگیری مهمات در کشتی کردند. ۴۶۰۰ تن بمب که در میان آنها بمب‌های خوشه‌ای هم وجود داشت، بار کشتی شدند. این بمب‌ها هر کدام ۲۹۰ کیلوگرم وزن داشتند، فعال بودند و فیوزهایشان نصب شده بود. روی اسکله، ۱۶ واگن ریلی با حدود ۴۳۰ تن مواد منفجره قرار داشت. در مجموع، مهمات روی اسکله و کشتی حاوی معادل ۲۰۰۰ تن تی‌ان‌تی بود.

یکی از افراد مشغول در بندر می‌گوید «وقتی آن بمب‌ها، آغشته‌به چربی، از تخته‌پایین می‌افتادند، به بمب‌های دیگر برخورد می‌کردند همه فقط به درگاه خداوند متعال دعا می‌کردند. صدای وحشتناکی داشتند. می‌گفتمیم حالاست که منفجر شوند. تقریباً از شنیدن صدای برخورد آن بمب‌ها به هم، دچار حمله قلبی می‌شدیم. من به مسئول ارشد درباره نگرانی‌ام گفتم و او گفت «نگران نباشید»».

و بعد حادثه رخ داد. ابتدا صدایی شبیه صدای افتادن چیزی به گوش رسید و انفجاری کوچک در اسکله رخ داد. آتش‌سوزی شروع شد و پنج‌ثانیه بعد انفجاری قدرتمند به دنبالش آمد. مهمات انبارشده چون گوی آتشین منفجر شدند. گفته می‌شود قطر این گوی آتشین نزدیک به ۵ کیلومتر بود و فلز داغ و مهمات مشتعل تا ارتفاع ۳۷۰۰ متری به هوا پرتاب شدند. کشتی‌های اطراف، اسکله، واگن‌های باری، لوکوموتیو، ریل‌ها، و بارهای آن تبدیل به خلال دندان شدند و تمام ۳۲۰ نفر از مردان حاضر در اسکله فوراً آجان باختند. تخمین‌ها می‌گویند تقریباً ۹/۹ میلیون دلار خسارت (۱۷۶/۸ میلیون دلار در سال ۲۰۲۴) به اموال دولت ایالات متحده وارد شد. لرزه‌نگارهای دانشگاه کالیفرنیا دو موج ضربه‌ای هرکدام معادل زلزله‌ای به بزرگی ۳/۴ ریشتر را ثبت کردند.

یک هیئت تحقیق نیروی دریایی در ۲۱ ژوئیه ۱۹۴۴ تشکیل شد تا بفهمد چه اتفاقی افتاده است. این تحقیق سناریوهای احتمالی انفجار شامل خرابکاری، نقص در رویه‌های سوخت‌گیری، نقص در پهلوگیری کشتی کوبنالت ویکتوری، نقص در مهمات، وجود یک عنصر فوق‌العاده حساس در مهمات، مشکلات مربوط به وینچ‌های بخار و تجهیزات، حمل‌ونقل نامناسب توسط لودرها و مشکلات سازمانی در پایگاه بود.

گزارش هیئت تحقیق اعلام کرد که علت انفجار قابل تعیین نیست، اما نلویحاً گفته شد که به احتمال زیاد اشتباهی که توسط سربازان و طلیفه در حمل مهمات انجام شده، ریشه این حادثه بوده است.

ماه‌ها بعد از حادثه شرایط نایلمن باعث شد صدها نفر از نظامیان